

Släktskapsindex?

Vad är det och har vi någon användning av det?

De kombinationer vi gör idag blir det som framtidens uppfödare ärver av oss för att bygga vidare på. Det är viktigt att tänka på rasen som helhet när vi planerar för en kull valpar så att vi får duktiga friska jakthundar även i framtiden.

För att kunna bidra med så långsam inavelsökning i rasen som möjligt, är det viktigt att vi även har genetisk variation med oss i vårt tänk runt en kombination.

I en liten och sluten population, kommer släktskap mellan olika individer med tiden öka även om man försöker undvika nära inavelsparningar. Det innebär att släktskapet mellan individerna i rasen så småningom ökar. Väljer man dessutom att använda ett fåtal hundar i avel ökar släktskapet snabbare. De hundar som inte används i avel, deras genuppsättning kommer då att gå förlorad. Det är ganska enkelt att förstå.

Wachtelhunden är en liten ras i alla länder där den förekommer. Inte ens om man slår ihop alla länders registrerade hundar kommer man över 1000 individer/år. Vi vet att den effektiva populationen (avelsbasen) har sjunkit både i Sverige och i rasens hemland. Avelsgruppen(AG) har belyst detta vid flertalet tillfällen. Att förstå begrepp som man använder inom genetiken är ibland svårt. Att omsätta begreppen i praktiken är ännu svårare.

SKKs genetiker från SLU, Professor Erling Strandberg, har arbetat fram ett arbetsredskap för hundraser som kallas Släktskapsindex(SI) och det kan vara **ETT** av flera hjälpmedel i aveln.

Texten kopierad från SKK hemsida:

”Släktskapsindex är ett relativt nytt hjälpmedel och kan användas i avelsarbetet för att bättra tillvara på den genetiska variation som finns i rasen.

Med släktskapsindex kan man identifiera hundar som är mer obesläktade med övriga hundar i rasen än "medelhunden". Genom att använda dessa individer i avel, i begränsad omfattning, kan man minska förlusten av genetisk variation och begränsa inavelsökningen i rasen.

För att få fram släktskapsindex beräknas varje individs medelsläktenskap med resten av hundarna i rasen. En hund som är mindre besläktad med övriga populationen än vad "medelhunden" är kan bidra till att bredda avelsbasen om den tillåts gå i avel. Däremot har en hund som är nära släkt med rasen som helhet redan sina genvarianter väl representerade i populationen.

Genomsnittligt släktskapsindex i rasen sätts till 100. Ett släktskapsindex under 100 innebär mindre släktskap med övriga hundar än rasen i genomsnitt medan släktskapsindex över 100 motsvarar större släktskap med övriga hundar än rasen i genomsnitt. I arbetet för att bevara genetisk variation kan således hundar med släktskapsindex under 100 vara värdefulla, förutsatt att de är lämpliga avelsdjur i andra avseenden.

Precis som vid beräkningar av inavelsgraden kan en del av släktskapsvärdena vara underskattade på grund av att hunden har ofullständig härstamningsinformation (detta gäller framförallt importerade hundar). Det ser då ut som att hunden är mer obesläktad än vad som egentligen är fallet, något man behöver ta hänsyn till i avelsurvalet.

*I dagsläget finns inte släktskapsindex i SKKs e-tjänster Hunddata och Avelsdata.”
(understrykningar av mig)*

Jag har studerat hur det ser ut för Wachtelhunden i Sverige i år 2026. Är SI något som avelsintresserade kan ha nytta av?

Eftersom vi har mycket att ta hänsyn till i vår ras, hälsa och prestationsresultat bland annat, så får vi automatiskt begränsningar av antal individer som kan användas i planerad avel.

Allt för många hundar faller bort när de inte startats på jaktprov eller hälsotestats, det visar SI-direkt, precis som övriga analyser visat tidigare.

Att tro att allt löser sig om man importerar hundar, är som att tycka att grannens gräs är grönare. Färre generationer i stamtavlan ger ett osäkert index, gräsmattan är inte så tät. Meriteringen sker på annat sätt och med andra krav som skiljer sig mellan länder vilket gör att det är svårt att jämföra även om man på pappret har samma jaktprovsregler.

Ett annat problem är att hundar som flyttas mellan länder får olika registreringsnummer vilket IT-systemen inte klarar att lista ut trots att det rör sig om samma hund.

“Ett möjligt sätt att använda släktskapsindexet är om man letar efter en hanhund att para sin tik med. Låt oss säga att man har 5 tänkbara hanhundar som är lika bra. Begreppet bra kan variera och vara olika för olika uppfödare inom en ras och i begreppet ingår att själva parningen i sig inte leder till en hög inavelsgrad för den planerade kullen. Bland dessa fem hanhundar bör man då helst välja en av dem som ligger under 100 i släktskapsindex. Då bidrar man till att gener, blodslinjer som inte är överrepresenterade i rasen används. Detta gör också att avkomman inte kommer att bli starkt besläktad med resten av rasen (den risken ökar om man använder en

hund med över 100 i index). Helhetsbilden för en tilltänkt kombination är så klart det som man landar i till slut och på vägen dit har man hjälp av olika avelsverktyg varav släktskapsindex är ett av dessa. Professor Erling Strandberg från Sveriges lantbruksuniversitet, SLU som utvecklat släktskapsindex.(understrykning av mig)

I SI - redovisningen ingår hundar som registrerats fram till april 2026, där ingår även valpar således. Ingen hänsyn är tagen till hälsa,meriter,levande eller döda endast släktskapen.

Antal generationer är viktigt att ta hänsyn till eftersom beräkningen blir säkrare om det finns många generationer.

Låga Släktskapsindex(SI) i den svenska populationen, innebär i de flesta fall att individen härstammar från importerade föräldradjur i de närmsta leden bakåt. Vår ras bygger på importerade hundar i hög utsträckning, vilket man ser väldigt snabbt och tydligt. Ett lågt SI blir i de flesta fall osäkert och kan ge en falsk bild hur släktskapet ser ut.

Släktskapsindex beräknas varje år, så beroende på vilka kombinationer som gjorts, så kommer en hunds SI-index att påverkas. Om uppfödare använt sig av liknande kombinationer, så kommer dessa individer att få ett högre SI-index, och tvärt om då individer i populationen inte används så kommer deras SI minska.

Hundarnas SI kan också förändras mellan körningarna om nya hundar tillkommer i listan eller hundar utgår ur listan på grund av ålder. Rekommenderas av SKK/SLU att göra beräkningen med tex. 5 års intervall eftersom SI inte ändras snabbt.

För hanhundar räknar SKK/SLU fertila perioden till 9 år och för tikar 7 år.

Frågeställningar:

Hur många hanhundar ligger under 100 i medel släktskapsindex ? Svar 1072st.

Vilka är de? Hälsa? Meriter? Vilka hanhundar av dessa är det som faktiskt uppfyller SWKs avelsregler(AR)?

Totalt redovisas av SKK 4116 hundar. Avelsperioden för hanhundar beräknar SLU till 9 år och för tikar 7 år. Helsyskon(kull),döda hundar och valpar ingår. Uppdelat så består listan av:

Hanhundar 2326 st.Av dessa är 46 importer och de har i medeltal 6 kända generationer i SKKs register. Några har använts i avel.

Tikar 1788st .Av dessa är 48 importer.

För att öka avelsbasen så skulle vi teoretiskt behöva öka användningen av hanar med lägre än 100 i SI. Parningskombinationer avgör förstås vilka som ökar eller minskar avelsbasen.

Ett orosmoln är att en del av nyliga importer och/eller valpar efter utlandsparningar mellan två tyskfödda hundar varav den ena bor och används i avel i Sverige redan ligger på 100 i SI när de registreras i SKK. Det innebär att de är släkt med de som redan finns i landet. Kan bli svårare att hitta obesläktade individer som uppfyller alla önskemål för dem både inom och utanför landets gränser. De riskerar att minska avelsbasen således.

Hanar

SI varierar från 59 som lägst(bara 3 generationer redovisade) till 123(8 generationer redovisat)

Jag skiljde ut de individer som hade lägre än 100 i SI:

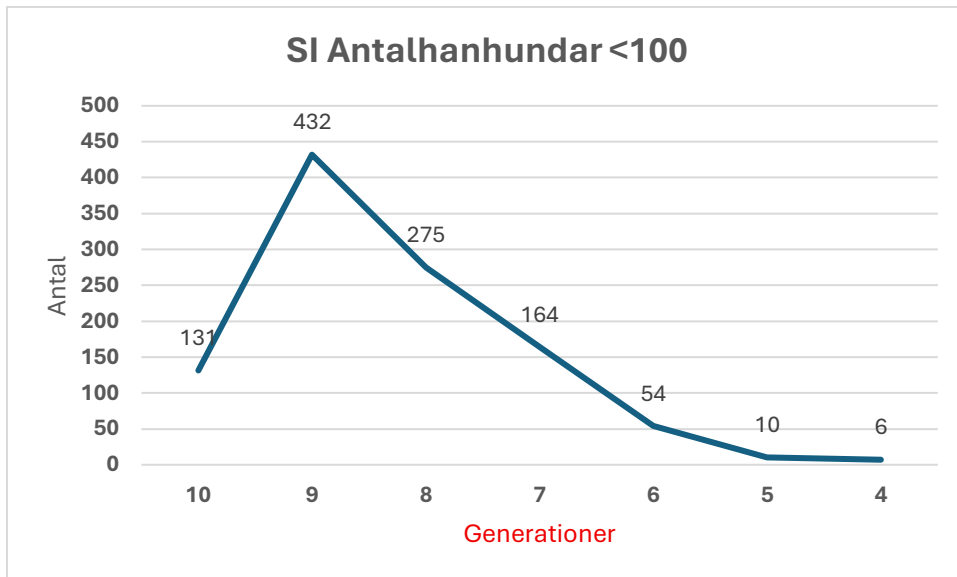
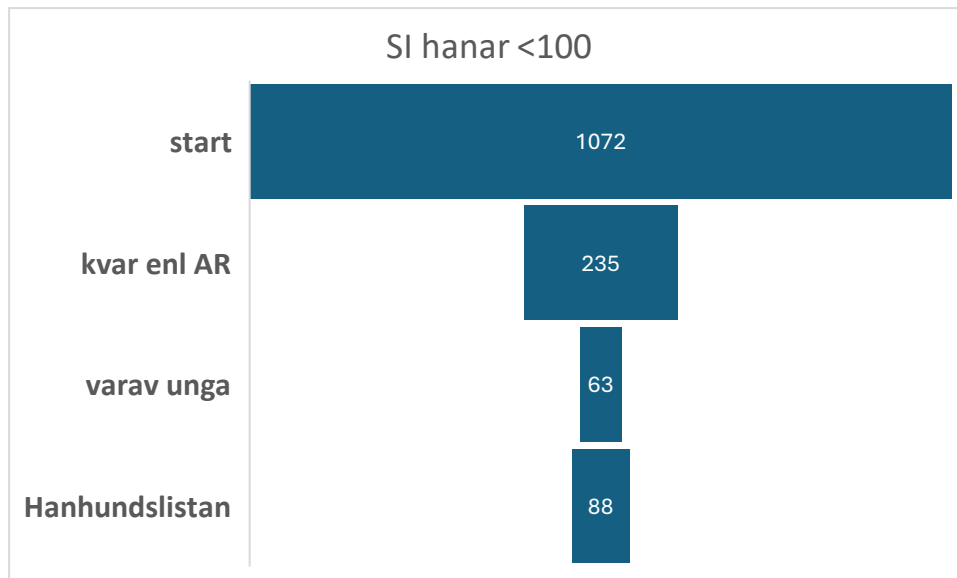

Diagram 1: Generationer. Hanhundar med lägre än 100 i släktskapsindex, 1072st. Tål att upprepas-Säkrare index med många kända generationer.

Genomgång av över 1000 hanhundar med lägre än 100 i SI ger **235 individer** som **uppfyller avelsreglerna, dvs hälsa och meritering och som troligen lever**. Alla döda rapporteras inte in till SKK register.

88 av dem ingår redan på hanhundslistan som före detta avelsgruppen presenterat på hemsidan.

63 är unga(födda 2025-maj 2026) och kommer kanske på prov/röntgen inom snar framtid, annars faller de bort. 5 hanar med lägre än 100 i SI har max antal avkommor och räknades bort från vilka som är kvar enligt avelsreglerna(AR) i redovisningen.

Vår ras är väl dokumenterad sedan över 100 år. Under den analoga tiden i form av stamböcker och redovisningar i tidningar inom VDW sedan 100 år och sedan 1987 i vår klubbtidning. Datatekniken har vi numera i form av SKK avelsdata, Dogbase och Lathunden som värdefulla hjälpmedel. Uppfödare kan enkelt lägga pussel för tilltänkt parnings kombination, se inavelsgrad och Hd/Edindex, syskon och övriga släktingar med teknikens hjälp. Avelsintresserade bör förstås ha kunskap att tolka olika fakta, värdera olika siffror och system.

Så till frågan om SI är något för Wachtelhundsrasen i Sverige?

I inhemska raser som exempelvis Lapphunden, (som inte importerar hundar eller har hårda prestationskrav som en jakthundsras) har SI varit ett bra hjälpmedel för att öka avelsbasen och man har fått friskare hundar.

SI kan på sikt vara **ett** arbetsredskap även för vår ras men vissa anpassningar krävs och kunskap hos den som ska tolka dem. Många pusselbitar ska passa.

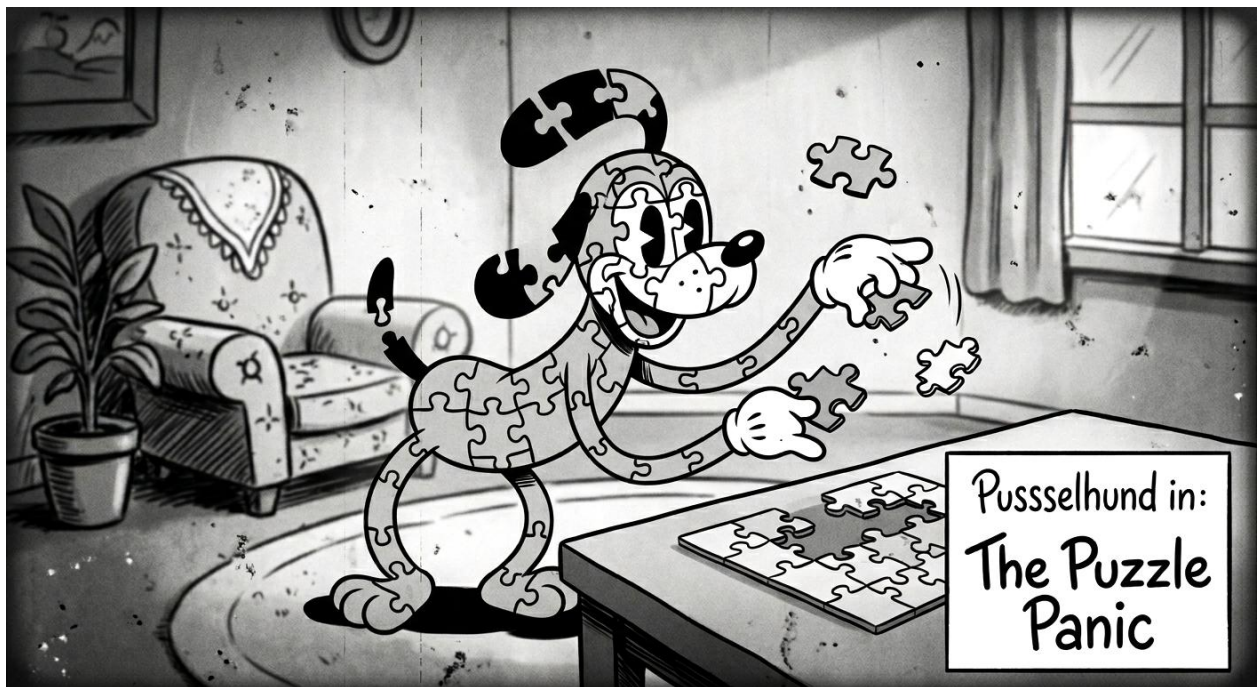
För vår ras har SI idag brister eftersom vi har en jakthundsras där prestationer och ledstatus mäts före avel och utgör grunden i de flesta fall. Övrig hälsa påverkar också urvalet av individer. Osäkerheten blir för stor som SI-indexet är utformat idag.

Så slutsatsen blir att just nu är SI inte användbart för vår ras och ger ingen ny information.

Ju mer vi vet om hundarna, dess då bättre val kan vi göra. Siffror och index är inte allt. Att våga tänka "utanför boxen" kräver en del mod. Utmana dina egna trösklar/hinder när du ska göra olika val. Tänka flera generationer framåt. Vilken är din målbild med uppfödningen?

Detta är mina slutsatser efter att ha studerat avelsinstrumentet-släktskapsindex för rasen. Om det är fel eller rätt vet jag inte, det är en nuläges bild.

Laila Kalling, f.d. avelsgruppen SWK

AI-bild

Länk för mer kunskap:

<https://www.skk.se/uppfodning/halsa/genetik-och-avel/genetisk-variation/slaktskapsindex/>